

*Petar Paradžik
Tošo Maršić
Stanko Marušić*

Originalni znanstveni rad

RAZLIKE U ŠKOLSKOM USPJEHU UČENIKA IZ RAZLIČITIH SPORTOVA

1. UVOD

Bavljenje sportom, pored blagotvornog djelovanja na zdravlje, dodatno kod učenika razvija „*fair play*“, želju za nadmetanjem i postignućem (Fejgin, 1994) te preventivno djeluje na delikvenciju (Hastad i sur., 1984) i zloupotrebu opijata (Field i sur., 2000). Općenito, zdravstvene navike sportaša (prehrana i pušenje) u odnosu na nesportaše društveno su poželjnije (Pate i sur., 2000). Dodatno, organizirano bavljenje sportom može pogodovati školskom uspjehu (Van Dusen i sur., 2011) kroz poboljšanje zdravstvenog statusa, razvoj samopouzdanja i samopoštovanja, odgovornosti, natjecateljskog duha, vještine timskog rada, discipline te doprinosi većoj motivaciji, socijalizaciji i poštivanju pravila (Corneliessen i Pffeifer, 2007). Pretpostavlja se da svi sportovi nisu jednako povezani sa školskim uspjehom. U dosadašnjim istraživanjima utvrđene su značajne razlike u školskom uspjehu među učenicima sportašima iz različitih sportova. Gredelj i sur. (1973) komparirali su školski uspjeh učenika sportaša srednjih škola tadašnje Republike Hrvatske s prosječnim uspjehom cijele učeničke populacije. Kod učenika koji se bave borilačkim sportovima (posebno boks i hrvanje), nogometom, streličarstvom i automoto sportom utvrđen je prosječno slabiji školski uspjeh. Oko populacijskog prosjeka su se kretali učenici vaterpolisti i atletičari, a nadprosječan školski uspjeh imale su skupine učenika košarkaša, rukometaša, odbojkaša, skijaša, biciklista, alpinista, planinara i klizača. Maloney i McCormick (1993) istraživali su povezanost sudjelovanja na međuškolskom natjecanju sa školskim uspjehom kod američkih srednjoškolaca i utvrdili nešto veći školski uspjeh nesportaša, ali su sportaši iz nekih sportova (npr. plivačice i odbojkašice) značajno uspješniji od prosjeka učenika, dok su najbrojniji učenici u uzroku – američki nogometaši nešto slabiji u odnosu na nesportaše. Howie i Pate (2012) u svom preglednom radu preporučuju buduće studije usmjeriti u pravcu otkrivanja vrste i količine tjelesne aktivnosti potrebne za poboljšanje akademskog uspjeha. Pored navedene preporuke, nekonzistentnost rezultata i starost dosadašnjih istraživanja razlozi su provođenja ove studije, koja ima cilj testirati značajnost razlika u općem školskom uspjehu između učenika sportaša iz različitih sportova.

2. METODE RADA

Uzorak entiteta u ovom istraživanju čine 362 ispitanika (282 učenika i 80 učenica) sportaša. Rezultati su prikupljeni anonimnim anketnim upitnikom provedenim u četiri srednje škole iz Bosne (gradovi Srebrenik, Odžak, Orašje, Gradačac) i četiri iz Hercegovine (Široki Brijeg, Mostar, Rama, Tomislav Grad). Škole su različite s obzirom na smjer (strukovne, gimnazije, mješovite) i trajanje obrazovanja (trogodišnje i četverogodišnje). Odabir je škola bio prigodan (one škole čiji je ravnatelj dao pristanak na provođenje ankete), a odabir razreda slučajan (u skladu s pedagogovom procjenom o trenutno raspoloživim razredima za testiranje). U svakoj školi je anketirano oko 200 učenika, a za ovo istraživanje su izdvojeni samo učenici koji se redovito bave klupskim sportom. Sudjelovanje učenika u anketi bilo je dobrovoljno (ukupno je 5 učenika odbilo anketiranje). Anketni je upitnik sadržavao 50 pitanja, a za ovo su istraživanje korištene samo varijable: opći školski uspjeh na kraju školske godine izražen prosječnom ocjenom iz svih školskih predmeta, sportski status (vrsta sporta) i spol učenika. U svrhu utvrđivanja značajnosti razlika između učenika iz različitih sportova u prosječnom školskom uspjehu korištena je jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke.

3. REZULTATI I RASPRAVA

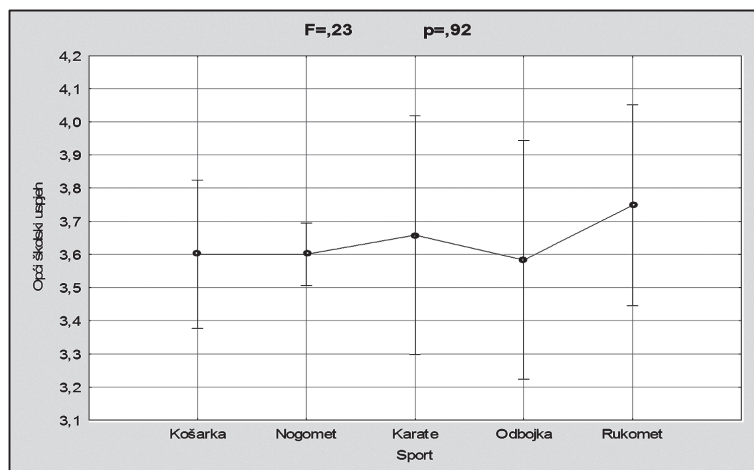
Najveći broj učenika sportaša u uzorku ovog istraživanja bavi se nogometom, slijede ga ostali sportovi s loptom (košarka, odbojka, rukomet) te karate. Zastupljenost pojedinih sportova u skladu je s njihovom društvenom popularnošću i medijskim promoviranjem u Bosni i Hercegovini. Širok je spektar sportova u ovom istraživanju kojima se bavi vrlo mali broj učenika, stoga u tablici 1 nije prikazano 18 sportova s 5 i manje sportaša. Postotak učenika koji se bave sportom u ovom istraživanju je kod učenica 10%, a kod učenika 36%. Znatno niži postotak učenica uključenih u organizirani sport vjerojatno je posljedica patrijarhalnog karaktera društva i znatno manje ponude sportskih klubova primjerenih ženama.

Najviši prosječan školski uspjeh ima skupina učenika koji se bave borilačkim sportovima, najniži nogomet i ples. Ukupna razlika svih skupina sportaša prikazanih u tablici 1 statistički je značajna ($F=2,60$; $p<0,05$).

Tablica 1. Prosječne vrijednosti školskog uspjeha, broj učenika i učenica sportaša po pojedinom sportu

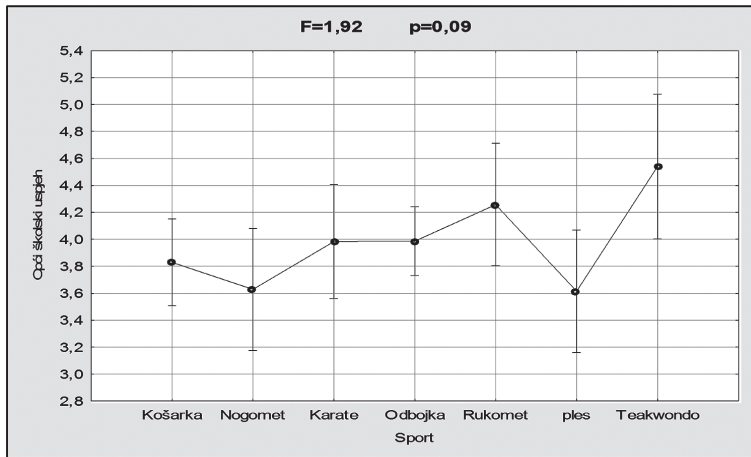
Sport	Prosječna opći školski uspjeh	Muški	Ženski	% od ukupnog broja sportaša	% od ukupnog broja učenika
Teakwondo	4,32	1	5	1,66	0,38
Kick box	4,13	6	1	1,93	0,44
Rukomet	3,90	17	7	6,63	1,51
Odbojka	3,84	12	22	9,39	2,14
Karate	3,79	12	8	5,52	1,26
Košarka	3,67	31	14	12,43	2,84
Ples	3,61	0	7	1,93	0,44
Nogomet	3,60	178	7	51,10	11,66

Budući da učenice imaju u prosjeku znatno viši školski uspjeh od učenika, neophodno je analizu razlika testirati za svaki spol zasebno. Na slikama 1 i 2 prikazan je odnos između prosječnog školskog uspjeha učenika i učenica po pojedinom sportu. Rezultati analiza varijance pokazuju statistički neznačajne razlike u školskom uspjehu između različitih sportova.

Legenda: F – vrijednost analize varijance, p – značajnost razlika

Slika 1. Grafički prikaz odnosa aritmetičkih sredina **muških učenika sportaša** (vertikalna crta označava 95% interval pouzdanosti aritmetičke sredine)

Legenda: F – vrijednost analize varijance, p – značajnost razlika

Slika 2. Grafički prikaz odnosa aritmetičkih sredina **sportašica** iz različitih sportova (vertikalna crta označava 95% interval pouzdanosti aritmetičke sredine)

I dalje je primjetno da rukometaši/ce, uz borilačke sportove, imaju nešto više prosječne rezultate a nogometaši/ce niže. Dobiveni rezultati dijelom su u skladu s istraživanjima Gredelj i sur. (1973) po kojima također nogometaši imaju slabiji, a rukometaši bolji prosječan školski uspjeh u odnosu na ostatak populacije. Razlika je u borilačkim sportovima koji u ovom istraživanju imaju najviše prosječne vrijednosti ocjena. Razloge za u prosjeku nešto više školske ocjene kod rukometa i borilačkih mogu biti u disciplini i samosvladavanju koju zahtijevaju borilački sportovi te jače izraženom kontaktu i agresivnosti ovih u odnosu na ostale sportove. Nije isključeno ni da rukomet i borilački sportovi više djeluju na poboljšanje školskog uspjeha od ostalih sportova ili pak učenici boljeg školskog uspjeha više biraju ove sportove. Nogomet i košarka, iako najpopularniji sportovi u bosansko-hercegovačkom društvu i uzorku ovih učenika sportaša, imaju kod oba spola niže prosječne vrijednosti školskog uspjeha. Razlozi tomu mogu biti isti oni navedeni za rukomet i borilačke sportove (manje doprinose školskom uspjehu ili ih biraju učenici s nižim školskim uspjehom).

4. ZAKLJUČAK

Na osnovi rezultata dobivenih u ovom istraživanju ne može se zaključiti da postoji statistički značajna razlika u prosječnom općem školskom uspjehu između skupina učenika sportaša/ica iz različitih sportova. Ipak, vidljiv je trend po komu učenici/ce koje se bave rukometom i borilačkim sportovima imaju nešto viši prosječan školski uspjeh od ostalih skupina sportaša.

Glavno ograničenje ovog istraživanja je što nije eksperimentalno te zaključci ne mogu biti uzročno posljedični. Mali broj sportaša u manje zastupljenim sportovima ograničava pouzdanost zaključaka. U idućim istraživanjima treba testirati značajnost razlika između učenika sportaša u različitim školskim predmetima, kao i razliku između nesportaša i sportaša.

5. LITERATURA

1. Cornelissen, T., Pfeifer, C. (2007). *The Impact of Participation in Sports on Educational Attainment: New Evidence from Germany*. Institute for the Study of Labor, IZA Discussion Paper No. 3160.
2. Fejgin, N. (1994). *Participation in high school competitive sports: a subversion of school mission or contribution to academic goals*. *Sociology of Sport Journal*, 11 (3) 211-230.
3. Field, T., Diego, M., Sanders, C. E. (2001). *Exercise is positively related to adolescents relationships and academics*. *Adolescence*, 36 (141) 105-110.
4. Gredelj, M., Hošek, A., Momirović, K., Petrović, K., Tarbuk, D. (1973). *Relacije između vrste kineziološke aktivnosti i školskog uspjeha učenika srednjih škola*. *Kineziologija*, 3, 184-213.
5. Hastad, D. N., Segrave, J. O., Pangrazi, R., Peterson, G. (1984). *Youth sport participation and deviant behavior*. *Sociology of Sport Journal*, 1 (4) 1366- 373.
6. Howie, E. K., Pate, R. R. (2012). *Physical activity and academic achievement in children: A historical perspective*. *Journal of Sport and Health Science*, 1 (3) 160-169.
7. Maloney, M. T., McCormick, R. E. (1993). *An Examination of the Role That Interscholastic Athletic Participation Plays in Academic Achievement: Athletes Feats in the Classroom*. *The Journal of Human Resources*, 28 (3) 555-570.
8. Pate, R.R., Trost S. G., Levin, S., Dowda, M. (2000). *Sports participation and health-related behaviors among US youth*. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 154 (9) 904-911.
9. Van Dusen, D. P., Kelder, S. H., Kohl, H. W., Ranjit, N., Perry, C. L. (2011). *Associations of Physical Fitness and Academic Performance Among Schoolchildren*. *Journal of School Health*, 81 (12) 733-740.